

de 1000 Kr., som ere fri, og det er, efter min Erfaring, ikke ret mange Haandværkere, hvis Ejendomme kunne taksæres til synderlig mere end et Par Tusind Kroner. Det, som de ville komme til at betale mere, bliver saa lidt, at det ikke paa noget Punkt vil kunne ruinere dem. Og hvad Arbejderstanden angaar, maa man erindre, at de dog ogsaa have noget Hartkorn. Deres Hus maa dog staa paa Jorden, og de have i Reglen ogsaa en lille Have. Regner man det fra foruden de 1000 Kr., som ere fri, bliver det ikke ret mange Arbejderboliger paa Landet, som komme til at betale denne Stat. — Jeg tror, det er rigtigt, hvad der blev bemærket af det ærede 4de Medlem for Kjøbenhavn (Det. Hansen), at Grænsen er sat noget for lavt; men jeg tror dog ikke, at man paa nogen Maade skal gaa op til 3—4000 Kr., thi saa faa vi alt for lidt ind under Staten, og saa kan den ikke nytte noget, naar man ikke vil lægge Kjøbenhavnste Forhold til Grund. Gaar man op til 1500 Kr., vil det i Forbindelse med Fradrag for Hartkornskatten befri alle Arbejdere rundt om i Landet fra at betale Stat, alle de Arbejdere, som bo i selvstændige Huse. Det er dog det, vi nu ønske og fremdeles ogsaa skulle ønske, at Arbejderne ikke skulle bo til Leje i Kaserner, men i deres egne smaa Hjem. Det er rigtigt, at man ikke skal modvirke denne Bevægelse i Retning af at faa sunde og gode Boliger; men det gør man heller ikke, naar man gaar op til 1500 Kr. Saa faa Arbejderne saa sunde og gode Boliger, som man — desværre — nu paa nogen Maade kan staffe dem; de komme i Reglen ikke op over den Sum. Jeg vil ogsaa bemærke, at efter min Erfaring er det en af Danmarks økonomiste Ulykker, at vi bygge for meget. Jeg tror ikke at sige for meget, naar jeg paastaar, at der rundt omkring i den hele civiliserede Verden — ja, jeg har vel ikke set alle disse Lande, men jeg har dog særdeles en Del omkring uden for Landet — næppe findes noget Land, hvor der bygges saa meget som i Danmark, hvor man i den Grad forbygger sig. Det ærede 3dje Medlem for 7de Kredts (Madsen-Mygdal) gjorde i Gaar opmærksom paa, at en Gaardmand, der er oppe paa et Par Tdr. Hartkorn, ogsaa vilde komme af med Stat. Men hvis han kommer af med Bygningskyld, er det det mest eklatante Bevis paa, at man forbygger sig her. Thi hvis en Gaardmand eller en Mand med et Par Tdr. Hartkorn har Bygninger til en Værdi af over 16,000 Kr., er han virkelig kommet for højt op; men det har han heller ikke. Der er ikke Grund til at tro, at nogen, som har Hart-

korn, der er værd at tale om, kommer ind under denne Bestaatning. Det er en Stat til Lettelse af Hartkornet, og det synes mig en Beg. med Ord, naar det ærede Medlem talte om, at den er en Udvidelse af Hartkornskatten. Det er kun, fordi man bruger Hartkornskatten som Maalestof, at det tager sig saaledes ud; det er jo noget rent formelt, den er ubestridelig ikke en Udvidelse af Hartkornskatten, men en Lettelse i den. Efter et løst Jøgement, som ikke kan stemme aldeles nøjagtigt, men som dog vistnok stemmer nogenlunde, vil det for Hartkornet blive en Lettelse af $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{7}$ eller i alt Jald $\frac{1}{8}$ allerede nu, og det vil blive mere og mere, efterhaanden som vi faa flere af disse købstadlignende Bebyggelser af Landet, som vi nu ere i Færd med at faa; og vi ville faa endnu flere af dem, naar vi en Gang faa alle de ny Jærnbaner. De Herrer, som ere kendte med Landbosforhold, vide jo ogsaa, at alle Begne, hvor der paa Landet er saadanne købstadlignende Bebyggelser, er der Krig mellem disse Husejere og Hartkornsejerne, idet Hartkornbesidderne sige, at de ere oppe ved store Udgifter, ved 40—50 Kr. pr. Td. Hartkorn, og at naar disse andre Grundejere uden Hartkorn stille større Krav, er det, fordi de ikke selv skulle betale noget deraf. Det er ikke ganske ubilligt at slutte saaledes, det er maasse ensidigt; men der er dog noget i det, og jeg ser ikke, hvorfor man paa kunstig Vis skal ophjælpe disse Kolonier omkring ved alle Jærnbanestationer ved at stille dem paa langt gunstigere Vilkaar end alle Landets øvrige Borgere. Man skal naturligvis sørge for, at der bliver handlende og Haandværkere nok, men hvad skal man i en lille Pjalt Landsby med 4—5 smaa handlende, som der nu saa hyppig er, og hvad skal man med flere Haandværkere, end der er Brug for? Haandværkere er der ingen Mangel paa, men der er Mangel paa Arbejdskraft til Landbruget. Det passer desuden vist ikke, hvad der er blevet sagt i det andet Ting, at Haandværkerne meget gerne gaa med til at hjælpe paa Landbrugets Arbejde, naar der ikke er tilstrækkelig Haandværksbeskæftigelse; saa idylliske tror jeg ikke Forholdene længere ere.

Efter min Mening er der saaledes overmaade meget, der taler for at se at komme frem ad denne Vej, og jeg har heller ikke opgivet Haabet om det. I vor Tid, hvor det virkelig gælder om at faa Lettelser for Hartkornet, er det en overordentlig fornuftig Vej at prøve at gaa, og naar man blot foretager de nødvendige Lempelser, saaledes at Arbejderstanden ikke kommer til at lide under Staten, ved jeg ikke, hvorfor man ikke